

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse pise, v očno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

§ 55. drž. ljudskošolskega zakona v naučnem odseku.

Piše —č.

III.

V isti seji 14. maja se je oglašil k besedi tudi Schönererjanec Iro ter je govoril:

»Vlada se je izjavila jasno in brezobzirno proti željam učiteljstva, in sklep državnega zbora, ki bi odgovarjal tem željam, bi ne dobil nikdar sankcije. Če bi prišla naša država iz svoje militarične zaslepljenosti, bi živeli lahko vsi delavni sloji v državi gospodarstveno boljše. Kmet in obrtnik bi davčno manj robotala za državo in vzlic temu bi preostajalo še dosti denarja za kulturne naprave. Zato naj bi bil tudi obrnjen organiziran naskok naroda dan na dan proti zaslepljeni avstrijski, dragi velesilni politiki, ki se obrača le na pomnožitev slovanskih narodnosti na Balkanu (to govori Vsenemec!); ne sme biti, da se ščuva v nevoščljivosti in ljubosumnosti v državi drug na drugega stanove, ki delajo fizično ali duševno ter prihajajo s svojimi opravičenimi zahtevami, pri tem ko spravlja militarizem svoje milijone na suho. S prav cenimi določbami § 55. državnega ljudskošolskega zakona — če se upošteva finančno krizo raznih dežel — ni storjenega prav nič za šolo in učitelje. Da pa ne ostane predlagana preosnova § 55. državnega ljudskošolskega zakona za učitelje zopet čisto platonična obljuba, predlagam, da se pristavi formuliranju gospoda poročevalca še sledeči nov odstavek:

Država mora prispevati iz skupne državne blagajne za stroške učiteljskih plač 50 odstotkov.«

To je glavni del seje, ki je rodil predlog Wastian-Glöckel-Iro. Iz vsega vidimo, da je vendarle **prosto igranje z eminentno zadevo učiteljskega življenjskega vprašanja**, ker naučni odsek sploh ni kompetenten sklepati sam o tej zadevi. Vse so besede in le besede, ter želje učiteljstva ne dosežejo sankcije.

Za celotno sliko v zgodovini tega boja pa vendar še navajam nadaljni razvoj seje s tega dne.

Poslanec dr. vitez pl. Halban (Poljski klub) smatra za uvaževanje vredno, če misli v vsakem slučaju tudi na pripravo onih sredstev, ki jih rabijo dežele, da lahko zvišajo uč. plače, ne da bi se zato približale finančnej bankrotu. Zato predlaga ustanovitev subkomiteja, ki naj obstoji iz udov naučnega in finančnega odseka ter poda poročilo v treh tednih.

Poslanec Koleča (Ruten) se čudi, da se je zbudila pri taki priliki avtonomistiška vest pri vladi.

Wastian se temu gotovo ni čudil, ker je zahteval že 24. aprila, da se je »treba ozirati na ugovore avtonomistov«.

Pa bodi temu kakorkoli, dejstvo je, da se je 14. maja leta 1912. zaključila seja naučnega odseka po medsebojnem poučevanju kršč. soc. Kemetterja in soc. dem. Glöckla brez vsakega pozitivnega sklepa.

IV.

Optimisti smo pričakovali ugodne rešitve od seje dne 21. maja t. l. Če smo se motili, odpusti nam, Gospod, kakor moramo v lastni onemoglosti odpustiti mi tistim, ki so vse to zakrivali.

V naslednjem podajamo zopet poročilo o seji:

Predsedstvo: dr. Tobolka. Vladni zastopnik: naučni minister dr. pl. Hussarek, ministrski svetnik Ardelt. Dnevni red: nadaljevanje debate v premembu § 55. drž. ljudskošolskega zak.

Seja je sklicana ob 9. uri dopoldne. Otvori se ob 9. uri 35 minut: poslanec dr. Verstovšek je stavil predlog na pomnoženje predlogov (t. j. zavlačitev zadeve) ter je zahteval, da se konstatira sklepčnost. Predlog je bil sprejet, nakar je predlagal Verstovšek zopet odložitev seje zaradi nesklepnosti. No, za blagor šole in učiteljstva zavzeti poslanci so se medtem vendar po mali zamudi zbrali in nadaljevalo se je posvetovanje.

Poslanec Lipka (gl. njegovo izjavo učit. deput. v »U. Tov.« št. 21): Glavni odsek »Nemškega učiteljskega društva na Češkem« je sprejel v svojem sklepu z izrazom velike nejevolje izjavo naučnega ministrstva; »Nemško deželno učiteljsko društvo na Češkem« je vodilo do zdaj boj za plače v povsem previdnem načinu (vendar pa po poročilih v »Fr. L.-St.« najbolj radikalno). Vlada je menda izgubila pravo čuvstvovanje za želje učiteljstva. Godi se, da ne dobe substituti, ki služijo na dan po dve kroni, plače po več mesecev. Še nikdar nisem slišal od avstrijskega naučnega ministra, da bi sprejel ljudskošolske učitelje pod svoje varstvo. Res da ne pri naša Wastianov predlog nikake materialne pomoči, hoče pa pomagati **bolnemu srcu** učiteljstva (Res je: nič za želodec, le za srce — novo razočaranje*), ki težko občuti zapostavljanje napram drugim stanovom. Glasoval bom za Wastianove, Glöcklove in Irove predloge.

Poslanec Wedra (nemški »Nationalverband«): Zahtevam za učiteljstvo plačo, ki odgovarja njegovi predizobrazbi. 21. avgusta je svarila vlada češki deželni odbor, naj ne prekorači cene meje pri plačilni odmeritvi učiteljstva, ker bi s tem nastala tekma med posameznimi deželami (Kranjska, Koroška in Štajerska bi menda prednjačile). Vlada izjavo deluje uporno. Ključničarski pomočnik nižjeavstrijske deželne železnice dobiva višjo plačo kot učitelj istega kraja. (Zakaj išče g. W. primero v tako visokem krogu?)

Poslanec Konečný (češki radikalec): Glöcklov predlog zbuja avtonomistične pomisleke. V sporazumljenju osrednje organizacije vseh slovanskih učiteljskih društev in nemškoavstrijskega Lehrerbunda predlagam sledeče:

»Minimalni prejemki učiteljev z izpitom učne usposobljenosti se morajo izenačiti s prejemki državnih uradnikov s srednješolsko izobrazbo in maturitetnim izpitom.«

(To pa je vedno lepše! Če zboraže naučni odsek še nekaj mesecev — kar se lahko pričakuje — ne ostane od »velike akcije« nemškega »Bunda« nič več! Ubogi učitelji!*)

Posl. Masaryk (češki realist) predlaga sledeče: »... in sicer naj bodo prejemki učiteljev splošno enaki prejemkom štirih najnižjih plačilnih vrst državnih uradnikov, ker imajo isto predizobrazbo.«

Poslanec Verstovšek (slov. klerikalec): Vladi se ne more nič očitati, ker je odkrito priznala: njene roke so vezane ter ne more nič obljubiti. (Kakor da bi šlo za same obljube!)

Poslanec Kemetter (kršč. soc.): Delo učitelja najde malo priznanja. Vlada naj vendar enkrat opusti pasivni odpor. Glasujem za Wastian, Ira in Glöckla. (Saj nevarnosti tako ni nobene.) Z enim udarcem se ne bo rešilo finančnega vprašanja. Priti je treba stopnjama do praktične izvršitve zahtev. Najbolj slabo plačano vrstvo naj se uvrsti v deseti činovni razred ter se to izvede do leta 1914., do leta 1915. naj pride na vrsto drugi del, dokler se končno ne doseže smotra. (No, to je najlepše! Tako bi obtičali učitelji v dese-

* Opazka uredn. Fr. L.-St.

tem činovnem razredu, ker bi se ne sklenilo vsako leto finančne reforme.)*

Seja se zaključila.

In tako smo postali optimisti po **lepih besedah in dobri volji** zopet bogatejši za eno razočaranje . . . V.

A še je ostalo upanje na sejo dne 22ega maja t. l. Pred plenarno sejo državnega zbora je bil sklican naučni odsek, da sklepa o raznih predlogih, ki so bili, kakor smo že rekli, udarec v vodo, ker po besedah predlagateljev samih vlada ni obvezna za njih izvršitev in bi tudi ne dobili sankcije. Pa optimisti smo pričakovali vsaj dobre volje, da bi postala beseda resnica. Bodimo kratki in povejmo, da se **sklepalo ni**, ter odsek ni bil **sklepen!**

Prihodnja seja je po binokostih in za tedaj:

Zopet upajmo:

Zasledovali pa bomo zadevo naprej in poročali po točnih poročilih v »Učiteljskem Tovarišu« o vsakem novem koralu, bodisi pozitivnem ali negativnem. Spoznavajmo, da ne ostanemo **optimistični politiki** **lahkoverneži!**

* Opazka uredn. Fr. L.-St.

Deputacija slovanskega in nemškega učiteljstva v parlamentu.

Za »Dalmatinski klub« je sprejel deputacijo poslanec dr. M. Čingrija, katerega sta nagovorila tov. L. Jelenc in M. Strebl. Dr. Čingrija je izrazil, da bode vedno in dosledno podpiral vse učiteljske zahteve.

Zastopnike čeških poslancev socialno demokratične stranke posl. Ant. Nemca, Vlast. Tusara in G. Habermanna sta nagovorila tov. B. Skala in M. Strebl. Poslanec A. Nemec je izjavil, da se učiteljstvu ni bati, da bi socialni demokratje storili kak sklep, ki bi bil v škodo učiteljstvu. Socialno demokratična stranka hoče prostega, svobodnega učitelja, dostojno plačane, ki bo vzgajal ljudstvo v pravem duhu. Stranki, kateri zastopa on v parlamentu, pripadajo največ delavske množice, ki uživajo svojo izobrazbo le v ljudski, a največ v meščanski šoli. Zato pa stranka hoče dobrega ljudskega šolstva, kar največ večrazrednih ljudskih in štiri-razrednih meščanskih šol. Takih meščanskih in tudi večrazrednih ljudskih šol je na Češkem jako malo, Nemci imajo ljudsko in meščansko šolstvo veliko bolj urejeno kakor Čehi sami. Izjavlja v imenu čeških socialnih demokratov, da ti v polni meri priznavajo upravičenost učiteljskih zahtev, kakor tudi izpremembo § 55 in zahteve glede znižanja voznih cen na železnicah; za vse to se bode socialno demokratiški klub zavzel z vsemi močmi. Poslanec Vlast. Tusar povdarja, da so socialni demokratje v moravskem deželnem zboru z obzirom na učiteljstvo prenehali z bojem proti nepopularnemu zvišanju doklad samo zato, da bi se moglo v ti korporaciji kaj storiti za učiteljstvo.

V klubu nemških krščanskih socialcev je govoril s poslanecem Jodokom Finkom tov. Strebl. Posl. Fink je izjavil, da predloži učiteljske zahteve svojem klubu, ter opozoril na povoljno regulacijo učiteljskih plač na Vorarlberskem ter se dal točno informirati glede zahteve po znižanju železniških voženj.

Zadnja intervencija tega dne se je vršila v klubu nemških socialnih demokratov v navzočnosti poslancev tov. K. Seitzja in J. Seligerja. Po nagovoru tov. Strebla je posl. tov. Seitz izjavil, da v imenu kluba popolnoma soglaša z obema prvima zahtevama avstrijskega učiteljstva. V odseku za

službe državnega uradništva je hotel doseči, da bi bilo učiteljstvo uvrščeno z državnim uradništvom, ki ima srednješolsko izobrazbo v isti činovni razred. Klub je sklenil, da se doseže podpora posameznim kronovinam z izrečno označbo, da ta svota služi le za regulacijo učiteljskih plač. Glede tretjega vprašanja, namreč kar se tiče znižane voznje, klub še ni zavzel svojega stališča, predloži pa te zahteve klubu. Na vprašanje tov. Freingerja glede Steinwenderjevega predloga je izjavil posl. Seliger, da klub nemških socialnih demokratov soglaša z njim.

Deputacija je bila v parlamentu od pol enajste dopoldne do pete popoldne.

Dne 25. aprila se je v spremstvu poslancev tovarišev Konečnega, Exnerja in Wedre deputacija učiteljstva oglasila v »Unio latini« (zvezi italijanskih in rumaniških poslancev) in govorila s poslancema Val. Malfattijem in Ab. Tonellijem. V imenu učiteljstva so govorili tov. Strebl, Freinger in dr. Kanarek. Posl. Malfatti je odgovoril da znači zboljšanje učiteljskih plač zopetno obremenjenje prebivalstva, ki se že nahaja tako v kritični situaciji. Vrh tega bi ne bilo primerno po njegovem mnenju urediti povsod učiteljskih plač po enem principu. Ker življenje n. pr. na Tirolskem ni tako drago, kakor je drugod. Treba se je ozirati na krajevne razmere in se tudi po njih ravhati. Ako pa da država primerno podporo, tedaj se bo dalo o stvari resno govoriti. Italijansko prebivalstvo monarhije je v veliki večini jako siromašno in obremenjeno z jako visokimi občinskimi dokladi. Po nekaterih občinah na Tirolskem plačuje prebivalstvo poleg 80 % do 100 % deželnih doklad, tudi 300 % do 500 %, da celo 1000 % občinske doklade. Večje obremenitve prebivalstvo ne bi moglo prenašati, a to zvišanje bi nastalo, ako bi morale dežele same prispevati za učiteljsko regulacijo. Na kak način naj bi se izvedla regulacija učiteljskih plač se še ne da povedati. Na pripombo tov. dr. Kanareka, da ima državno učiteljstvo povsod brez razlike krajevnih razmer enake plače, razlike so le v aktivitetnih dokladah, odgovarja poslanec Malfatti, da je po njegovem mnenju izključeno, da bi bilo učiteljstvo povsod enako plačano. Ravnatelj magistratnih uradov v Roveredu (kjer je Malfatti župan) ne more biti in tudi ni enako plačano kakor ravnatelj dunajskega magistrata, dasi imata oba enako predizobrazbo, a sredstva in pripomočki so v obeh mestih jako različni. Tudi deželni uradniki nimajo enakih plač v vseh kronovinah. Izjavlja pa konečno, da najde učiteljstvo v slučaju, ako da vlada dovoljne podpore, tudi v vrstah italijanskih poslancev zagovornike učiteljskih teženj.

Poslanci J. Maštalka, K. Exner in R. Wedra so nato peljali učiteljsko deputacijo k njegovi ekscelenci železniškemu ministru vitezju Forsterju. Tov. P. Skalicky je v češkem jeziku v imenu vsega učiteljstva predložil spomenico glede znižane voznje po železnicah na način, kakor ga je leta 1910. dovolila ogrska vlada učiteljstvu. Učiteljstvo ne zahteva tega za sebe, nego le v prospeh šolstva. Kar je pa dovolila radevolje ogrska vlada, more storiti tudi avstrijska. Vemo sicer, da prihajamo s svojimi zahtevami v jako neugodnem času, vendar upa učiteljstvo, da bo ministrstvo ugodilo predlogom, ki jih navaja predložena spomenica. Železniški minister vitez Forster odgovarja, da gre spomenica vsekakor predaleč. Železniški odsek je izročil vprašanje o znižanju voznih cen posebnemu pododseku. Splošno mnenje, pa tudi železniški odsek je zato, da se omeji